

8. Оржеховська В.М. Духовність і здоров'я / В.М. Оржеховська. – К.: Духовність і здоров'я, 2004. – 168 с.

АННОТАЦІЯ

ВОСПИТАНИЕ ГРАЖДАНСТВЕННОСТИ У УЧАЩИХСЯ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ПОСРЕДСТВОМ УЧИТЕЛЬКО-РОДИТЕЛЬСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

В статье рассмотрен вопрос воспитания гражданственности у учащихся младшего школьного возраста. В частности, предлагаются пути решения этой проблемы в процессе взаимодействия родителей и учителей. Раскрыты формы и принципы работы с родителями в современных общеобразовательных заведениях по вопросу воспитания личности, которая в условиях социализации приобрела бы черты и качества, характеризующие ее как гражданина.

Ключевые слова: гражданственность, учащиеся младшего школьного возраста, учительско-родительское взаимодействие, гражданское воспитание.

THE SUMMARY

EDUCATION FOR CITIZENSHIP IN THE PUPILS OF PRIMARY SCHOOL AGE THROUGH THE INTERACTION OF TEACHERS AND PARENTS

This article examines the question of education for citizenship in the pupils of primary school age. In particular, the proposed solution to this problem in the process of interaction between parents and teachers.

Cover the forms and principles of work with parents in modern secondary schools with the education of the individual, which in terms of socialization came to rise and qualities that characterize her as a citizen.

Key words: citizenship, pupils of primary school age, principles of civics education, civics education.

УДК 378. 035

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

МАЙБОРОДА І.О.

Мукачівський державний університет

У статті з'ясовуються особливості естетичного виховання в процесі вивчення образотворчого мистецтва у професійній підготовці студентів ВНЗ напрямку підготовки «Початкова освіта».

Ключові слова: естетичне, художнє виховання, образотворче мистецтво, живопис, графіка, скульптура, архітектура, сприймання, практична (творча) художня діяльність.

В умовах глобальної перебудови, гуманізації освітнього процесу одним із пріоритетних завдань вищої педагогічної освіти є розвиток творчих здібностей майбутніх вчителів початкової школи та забезпечення високої художньо – естетичної освіченості та вихованості студентів. На теперішній час питання естетичного виховання особистості набувають особливого значення в умовах оновлення суспільства. Адже сьогодні вчитель має відповідати високим професійним і загально - культурним вимогам, спрямованим на перетворення змісту освіти на механізм системного розвитку творчої особистості, реалізації її творчого потенціалу.

Естетичне виховання - цілеспрямований процес формування у людини естетичного ставлення до дійсності. Це ставлення з виникненням людського суспільства розвивалося разом з ним, втілюючись у сфері матеріальної і духовної діяльності людей. Воно пов'язане зі сприйняттям і розумінням ними прекрасного в дійсності, їх насолодою творчістю людини. У процесі виховання відбувається прилучення індивідів до цінностей, переведення їх у внутрішній духовний зміст

шляхом інтеріоризації. На цій основі формується і розвивається здатність людини до естетичного сприйняття і переживання, його естетичний смак і уявлення про ідеал. Виховання красою та через красу формує не тільки естетико-ціннісну орієнтацію особистості, а й розвиває здатність до творчості, до створення естетичних цінностей у сфері трудової діяльності, в побуті, у вчинках і поведінці і, звичайно, у мистецтві. Прекрасне в житті - і засіб і результат естетичного виховання. Воно концентрується в мистецтві, художній літературі, нерозривно пов'язане з природою, громадською і трудовою діяльністю, побутом людей, їх взаємовідносинами. Система естетичного виховання в цілому використовує всі естетичні явища дійсності.

Найважливішою частиною естетичного виховання є художнє виховання, що використовує як виховний вплив засоби мистецтва, яке формує спеціальні здібності і розвиває обдарування в певних його видах - музичному, вокальному, хореографічному, театральному, образотворчому та ін.

Об'єкти та методи дослідження

Проблема естетичного виховання знайшла своє відображення в працях М. Бердяєва, І. Беха, І. Кудіна, М. Поповича та інших. Теоретичні засади цього процесу відбиті в працях А.Макаренка, В.Сухомлинського, О.Терещенко, Л. Долинської. Питання естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва знайшли висвітлення в педагогічній літературі, науково-теоретичних дослідженнях і методичних рекомендаціях педагогів (Н. Лисенко, Н. Миропольська, Л. Шевчук та ін.), що дозволяє розкрити роль образотворчого мистецтва у збагаченні естетичних почуттів студентів, у розвитку їхніх оцінних суджень. Дослідження педагогів (С. Жупанин, О. Ланін, А. Щербо та ін.) наголошують на виключно важливому значенні фольклору в розвитку емоційно-чуттєвої, аналітичної і творчої сфер особистості. Прикладні аспекти естетичного виховання досліджують Л. Коваль, М. Левківський, Л. Масол, М. Резніченко, Г. Шевченко. Роль та вплив декоративно – ужиткового мистецтва на естетичне виховання розкрили у дисертаційних дослідженнях Є. Антонович, Н. Кузан, М. Турсунов, І. Фічора.

Метою статті є висвітлення особливостей естетичного виховання майбутніх вчителів початкової школи в процесі вивчення образотворчого мистецтва у ВНЗ. Довести, що образотворче мистецтво сприяє забезпеченню особистісного розвитку студентів і збагаченню їх емоційно-естетичного досвіду під час сприймання навколишнього світу і художньо-практичної діяльності, інтерпретації творів образотворчого мистецтва, а також формуванню ціннісних орієнтацій, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Виклад основного матеріалу

Нові завдання в галузі виховання молоді докорінним чином змінили і установки в естетичному вихованні. Від завдань бачити, відчувати, розуміти прекрасне вони перетворились на більш складні і пов'язані зі здатністю творити прекрасне у навколишній дійсності, в праці, мистецтві, у повсякденному житті. Ця здатність є важливою ознакою нашого часу і забезпечується завдяки реалізації принципу естетизації усього життя студентської молоді. Цей принцип забезпечує реалізацію системи естетичного виховання і сприяє формуванню естетичної культури підростаючого покоління. Під системою розуміється живий, цілеспрямований, організований і контрольований процес художньо-естетичної освіти, розвитку, виховання студентської молоді, побудований на основі сукупності методологічних принципів, психолого-педагогічного обґрунтування методичних положень, які забезпечують здійснення у нерозривному зв'язку з естетичним вихованням особистості, її моральний і трудовий розвиток.

Основним структурним елементом системи естетичного виховання є особистість, оскільки мета, завдання, специфічні методи естетичного виховання орієнтовані на естетичний і загальний розвиток особистості, збагачення її у педагогічному процесі з урахуванням індивідуальних і психологічних особливостей організації впливу на студентів [1].

Важливою підсистемою є також художньо-естетичні впливи засобів масової комунікації (преси, радіо, телебачення, кіно), сім'ї, мікро середовища молоді. Контроль з боку вищого навчального закладу за діяльністю її елементів виявляється у вивченні і аналізі впливів, ступеня сформованості в студентів естетичного ідеалу, смаку, критичної оцінки естетичної інформації, художніх інтересів і потреб студентської молоді до мистецтва, мотивів спілкування з ним.

Таким чином функціонування системи естетичного виховання ефективно здійснюється тоді, коли вона діє не ізольовано, а включається у комплекс усієї освітньо-виховної роботи і здійснюється з допомогою цілеспрямованого педагогічного керівництва.

Естетичні почуття людей відіграють велику роль в їхньому житті. Вміння бачити, розуміти і створювати прекрасне робить духовне життя людини багатим, цікавим, дає йому можливість відчувати найбільшу духовну насолоду. Від того, як людина відчуває, переживає прекрасне і неестетичне, піднесене і низьке – в більшості залежить його поведінка в суспільстві. Це означає, що потрібно, щоб людина мала дійсно прекрасні естетичні ідеали. Щоб насолоджуватися красою і створювати її потрібно володіти якостями, які в своїй основі створюють естетичну культуру особистості. Першоосновою усієї культури є естетичне почуття, особлива емоційна відповідь на прекрасне. Але цього не досить. Для того, щоб в повній мірі сприймати красу або проявляти себе в художній творчості, потрібний, ще й значний фонд теоретичних знань, на базі яких розвивається уява і розуміння естетичних цінностей.

Художньо - естетичне виховання студентів педагогічного факультету засобами образотворчого мистецтва реалізується в завданнях, що спрямовані на формування предметних компетенцій:

- чуттєво-емоційного сприйняття, вміння відчувати і бачити навколишній світ, проявляти пізнавальну активність;
- розвиток асоціативно-образного мислення;
- прояв і розвиток фантазії, уяви;
- поняттєво-логічного мислення; вміння визначати мету, способи й організацію її досягнення;
- проявляти здатність до самоаналізу та самооцінки;
- формувати здатність розуміння мови мистецтва як форми міжособистісного спілкування,
- розуміння почуттів інших людей, різноманіття творчих проявів, бачень і розуміннь дійсності;
- сприйняття цілісної картини світу, здатність цінувати національну самобутність і культурну спадщину України ;
- відкриття, творче вираження себе, визначення власного місця та усвідомлення неповторності й унікальності людини.

Вивчення образотворчого мистецтва: живопису, графіки, скульптури, архітектури передбачає послідовне розв'язання художньо-пластичних, виразних, технічних і психологічних завдань образотворчості за такими напрямками:

1. Мистецтво як мова, що ґрунтується на таких вихідних поняттях, як художній образ, виражальні та зображальні образотворчі засоби, форма, колір, простір, композиція.

2. Мистецтво як творчість - розвиток асоціативно - образного мислення, художньо-творчої уяви, мистецького бачення, здатності створення художнього образу та вміння його сприймати у творах мистецтва.

Твори образотворчого мистецтва розвивають не тільки зорове сприйняття, але і фантазію. Так, засобами живопису, скульптури, архітектури, графіки, виражається краса життя, природи, виражаються високі думки, почуття. Твори образотворчого мистецтва кличуть до боротьби за прекрасне, відіграють велику роль у повсякденному житті. Талант розуміти і тонко відчувати прекрасне в образотворчому мистецтві, створювати прекрасне в живописі, скульптурі, графіці, паперопластиці, малюванні починає формуватися в процесі особистої творчої діяльності, в процесі ознайомлення з образотворчим мистецтвом [2].

Мета підготовки студентів педагогічних факультетів до забезпечення мистецької освіти вчителів початкової школи полягає у формуванні готовності майбутніх фахівців до здійснення процесу художньо-естетичного виховання молодших школярів, формування особистісних і суспільно значущих світоглядних якостей, індивідуального визначення в світі мистецьких цінностей, а також активізації процесів професійного вдосконалення на шляху мистецької самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості.

«Образотворче мистецтво з методикою викладання» як навчальна дисципліна спрямована на формування основ професійно-педагогічної компетентності вчителя початкових класів до художньо – естетичного виховання молодших школярів. У ході її досягнення реалізуються наступні завдання:

- опанування майбутніми вчителями знаннями теорії, історії, методів наукових досліджень в галузі методики викладання образотворчого мистецтва в початкових класах;

- оволодіння знаннями про цілі і засоби, плани і програми педагогічної діяльності і педагогічного спілкування, об'єкти і суб'єкти педагогічної взаємодії, усвідомлення професійно-значущих цінностей;

- оволодіння студентами інтелектуальними та практичними вміннями вирішувати завдання викладання образотворчого мистецтва у початковій школі за сучасними вимогами до уроку та підготовки вчителя до нього.

Актуальною для курсу «Образотворче мистецтво з методикою викладання» є проблема методів художньо – естетичного виховання, прийомів та засобів формування у молодших школярів композиційних, кольорознавчих знань, умінь та навичок, прийомів передачі форми та об'єму предметів, просторових співвідношень, малювання з натури, сюжетного, декоративного малювання, аплікації, ліплення, конструювання з паперу. Також висвітлюються питання естетичного виховання молодших школярів у позаурочній, позакласній і позашкільній роботі з образотворчого мистецтва [3].

Головні завдання викладання образотворчого мистецтва для студентів ВНЗ педагогічного напрямку:

1. Формування в студентів художньо-естетичного ставлення до дійсності як здатності до неутилітарного, художнього пізнання світу та його образної оцінки. Це передбачає наявність таких особистісних якостей, як відчуття краси та гармонії, здатність емоційно відгукуватися на різноманітні вияви естетичного у навколишньому світі, вміння підмічати прекрасне у явищах та усвідомлювати його, потреба в спогляданні та милуванні.

2. Розвиток специфічних для художньо-творчого процесу універсальних якостей особистості як основи для розвитку її творчого потенціалу, художньо-творчої уяви, оригінального, нестереотипного асоціативно-творчого мислення, художньо-образних якостей зорового сприйняття, спостережливості, зорової пам'яті та ін.

3. Формування знань і уявлень про образотворче мистецтво, його історію та роль у житті людей, навичок розуміння мови різних видів образотворчого мистецтва, усвідомлення ролі художнього образу в мистецтві і розвиток навичок його сприйняття та емоційно-естетичної оцінки, культури почуттів.

4. Формування потреб і здібностей до продуктивної художньої творчості, вміння створити виразний художній образ, оригінальну композицію мовою того чи іншого виду образотворчого мистецтва, оволодіння основами художньо-образної мови і виражальними можливостями художніх матеріалів та різних видів художніх технік.

5. Розвиток сенсорних здібностей студентів, що більшою мірою сприятиме повноцінності художньо-естетичного сприймання та поліпшенню якісного боку практичної художньо-творчої діяльності.

Успішний художньо-творчий розвиток студентів буде зумовлено дотриманням низки методичних принципів, адекватних специфіці мистецтва:

- Залучення студентства до розуміння змісту та сутності мистецтва має здійснюватися шляхом особистісно-емоційного сприйняття художньої інформації.

- Художній образ - це основа, на якій будується художньо-образне сприймання мистецтва і власна художня діяльність.

- Опанування мови мистецтва і формування навичок практичної роботи доцільні лише в художньо-образному ключі як освоєння засобів виразності художнього образу.

Ефективність занять образотворчим мистецтвом істотно залежить від зацікавлення художньою працею, від одержуваного в процесі занять емоційного задоволення, радості.

- Заняття образотворчим мистецтвом мають бути організовані за законами мистецтва, що передбачає: нестереотипність, структурну різноманітність, структурну режисуру; залучення студентів до співпереживання, створення відповідного емоційного настрою [5].

Виховний потенціал мистецтва міститься у самій його суті і пояснюється тим, що емоційна сторона свідомості, естетичні ідеали особистості - первинні стосовно інтелекту в формуванні духовних інтересів, ставленні до світу взагалі. В аспекті зазначеного проблема радикального поліпшення емоційно-естетичного і духовно-морального виховання диктує такий розподіл завдань у викладанні образотворчого мистецтва, серед яких виховні та художньо-розвивальні були б провідними стосовно навчальних. Адже саме вирішення художньо-розвивальних завдань передусім формує рівень художньо-творчої свідомості особистості, що й визначає ступінь залучення її до глобальних культурогенних процесів.

Висновки. Отже, з поміж інших видів мистецтва образотворче є унікальним у вирішенні завдань як художньо - естетичного, так і особистісного розвитку, громадського і духовного становлення повноцінної особистості. Це зумовлено не тільки природою сприймання образотворчого мистецтва, а й тим, що образотворча діяльність становить одну з найдоступніших і емоційно захоплюючих форм творчості, адже естетичний розвиток набуває особливих рис у зв'язку з освоєнням художнього досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безгін І. Д. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки / І. Д. Безгін. // Мистецькі обрії: Альманах - К., 2008. - Вип. 1 (10). - 426 с.: іл.
2. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва [навч. посібник] / В.М. Кардашов - К.: Слово, 2007. - 296.
3. Красовська О. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи у галузі мистецької освіти / О.Красовська, Н.Міськова // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2013. - №2. - С.74.

4. Сидоренко В. Д. Сучасне мистецтво : наук. зб. / В. Д. Сидоренко, О. О. Авраменко, І. Д. Безгін. - Харків: Акта, 2004. — Вип. І. - 288 с. : іл.
5. Хомич Л. Роль мистецтва в професійно – педагогічній підготовці вчителя / Л.Хомич // Мистецтво і освіта. – 1998. - №3. – С.51.
6. Шевченко Г. П. Взаємодія мистецтв в естетичному вихованні підлітків / Г. П. Шевченко. – К. : Знання, 1981. – 48 с.

АННОТАЦИЯ

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье выясняются особенности эстетического воспитания в процессе изучения изобразительного искусства в профессиональной подготовке студентов вузов направления подготовки «Начальное образование».

Ключевые слова: эстетическое, художественное воспитание, изобразительное искусство, живопись, графика, скульптура, архитектура, восприятия, практическая (творческая) художественная деятельность.

THE SUMMARY

AESTHETIC EDUCATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE STUDY FINE ARTS

The paper investigates the features of aesthetic education in the study of fine arts in the training of university students towards training "Primary education".

Key words: aesthetic, art education, art, painting, drawing, sculpture, architecture, perception, practical (creative) art activity.

УДК 372.851:373

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

ЛІБА О.М.

Мукачівський державний університет

У статті розглянуто проблему формування математичної компетентності учнів у процесі вивчення предметів математичного циклу, обґрунтовано її функції, зміст, структуру.

Ключові слова: математична компетентність, навчально-пізнавальна діяльність, активізація, мотивація.

Постановка проблеми. Проблемі трактування поняття сутності "компетентність" присвячено багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених (Н.М.Бібік, С.П.Бондар, В.В.Гузєєв, А.М.Дахін, І.Г.Єрмаков, А.А.Марков, О.В.Овчарук, Г.Скоробогатова, А.В.Хуторської, С.Є.Шишов, Дж.Равен та інші). Метою представленої статті визначаємо з'ясування місця розвитку математичної компетентності, розгляд етапності формування математично-технологічних умінь у процесі навчання. Сформованість математично-технологічних умінь розглядаємо як передумову розвитку інформаційної компетентності школярів.

Аналіз актуальних досліджень. Формування математичної компетентності майбутнього спеціаліста розглянуто в працях С.А. Ракова, Л.І. Зайцевої, В.В. Поладової та ін. Особливе значення для обґрунтування теоретичних аспектів сучасної професійної математичної підготовки мають праці Г.П. Бєвза, М.І. Бурди, М.І. Шкіля, Н.М. Шунди